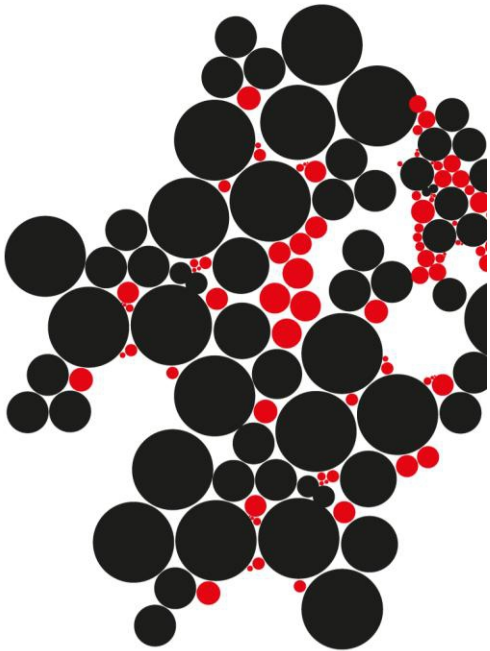

Onderzoek naar een
mogelijke verandering in
de samenhang van
identiteitsherinneringen
en angst- en
depressieklachten
gedurende een half jaar
bij Nederlandse
jongvolwassenen met een
leeftijd van 16 tot en met
30 jaar

Janine Sicking
S1002708

EERSTE BEGELEIDER: DR. E. DE KLEINE
TWEDE BEGELEIDER: DR. G. J. WESTERHOF

UNIVERSITEIT TWENTE
FACULTEIT
DER GEDRAGSWETENSCHAPPEN

DOCUMENTNUMMER
GG-S1002708

27.02.2014

Samenvatting

Achtergrond: In deze studie wordt er onderzocht of de samenhang tussen identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten van Nederlandse jongvolwassenen met een leeftijd van 16 tot en met 30 jaar consistent is gebleven gedurende een half jaar. Daarnaast is er gekeken naar hoe de herinneringen van jongvolwassenen zijn verdeeld over de dimensies van identiteitsherinneringen. Tot slot werd er onderzocht of de samenhang van redemptie en/of contaminatie met angst- en depressieklachten is veranderd gedurende een half jaar. De resultaten van het huidige onderzoek zijn vergeleken met de resultaten van het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012), om inzicht te krijgen in de mate van consistentie of verandering die heeft plaatsgevonden.

Methode: Het onderzoeksdesign betreft een longitudinaal onderzoek, bestaande uit drie meetmomenten. In de context van deze masterscriptie zijn de gegevens van het tweede meetmoment geanalyseerd en vergeleken met de resultaten van het eerste meetmoment. Dit deelonderzoek omvat een steekproef van 170 mensen die aselekt zijn verzameld op basis van het LISS-panel. De gegevens zijn geanalyseerd aan de hand van de *Self-Defining Memory Task* (SDMT) en de *Hospital Trait Anxiety and Depression Scale* (HADS).

Resultaten: Uit de resultaten van beide onderzoeken is gebleken dat de herinneringen van jongvolwassenen vooral betrekking hebben op sociale relaties en dat ze generiek zijn. Verder suggereren de resultaten van beide onderzoeken dat jongvolwassenen voornamelijk herinneringen omschrijven die positief gekleurd zijn. Daarnaast impliceren de resultaten van beide onderzoeken een verband tussen herinneringen met een positieve valentie en mogelijke depressieklachten. Tot slot suggereren de resultaten dat redemptie weinig voorkomt bij deze doelgroep.

Conclusie: Op basis van de resultaten van beide onderzoeken kan er geconcludeerd worden dat er een samenhang bestaat tussen identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten. Vanwege enkele inconsistenties binnen de resultaten van beide onderzoeken is er echter meer onderzoek nodig naar dit onderwerp. Dit onderzoek bevat aanbevelingen voor vervolgonderzoek en biedt aanknopingspunten voor praktische implicaties.

Abstract

Background: This survey investigated whether the association of self-defining memories, anxiety and depression among young Dutch adolescents changed over a period of a half year., Furthermore it was examined how the memories are distributed over the dimensions of self-defining memories. Finally it was inspected whether the context of redemption/contamination and anxiety/depression has changed in the period of six month. The results of the present study were compared with results of an investigation six months ago (Horjus, 2012) to get an insight whether these have changed over time, or have remained consistent.

Methods: The investigation includes a longitudinal research design out of three measuring moments. Within this master thesis the second measuring moment was analyzed and compared with results of the first measuring moment. This survey covers a sample of young Dutch adolescents aged 16–30 years. The respondents are randomly assembled via the LISS panel and include 170 members. The members filled two questionnaires, the Self-Defining Memory Task (SDMT) and the Hospital Anxiety and Depression Scales (HADS).

Results: By reference to the results of both studies, it's suggested, that the memories of young adolescents especially go over social relations and are generic. Young Dutch adolescents seem to paraphrase memories especially with positive meaning. The results of both examinations imply a negative bound between memories with positive meaning and a depression in both surveys. In the end the two investigations are suggested to contain little redemption.

Conclusion: On the basis of the outcomes of both surveys, one can conclude, that there is a connection between self defining memories and anxiety and depression. Because of some inconsistent results over both measuring moments, it's necessary to look into this more afterwards. Recommendations for follow-up examinations and practical implications will be given at the end.

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeerscriptie waarmee ik de master Geestelijke gezondheidsbevordering en de opleiding psychologie aan de Universiteit Twente afrond. Door middel van het schrijven van deze afstudeeropdracht heb ik meer kennis over identiteitsherinneringen van jongvolwassenen verworven. Tevens heb ik meer inzicht in het doen van wetenschappelijk onderzoek verkregen.

Ik wil graag dr. E. De Kleine en dr. G.J. Westerhof, hartelijk bedanken voor de begeleiding, steun en adviezen gedurende het schrijven van deze afstudeeropdracht. Mijn medestudenten Sophia Wibberich en Wendy Scholtenlo ben ik dankbaar voor de goede samenwerking tijdens het schrijven van deze opdracht.

Tot slot wil ik mijn vriend, ouders, zus, broer en vrienden bedanken voor hun bemoedigende woorden en continue ondersteuning tijdens mijn gehele studieperiode aan de Universiteit Twente.

Enschede, februari 2014

Janine Sicking

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Algemene inleiding.....	5
1.2 Levensverhalen.....	5
1.3 Autobiografische herinneringen	6
1.4 Identiteitsherinneringen	7
1.5 Angst- en depressieklachten bij jongvolwassenen	8
1.6 Relevantie van het onderzoek.....	9
1.7 Dit onderzoek	10
1.8 Onderzoeksvraag, deelvragen en hypothesen.....	12
2. Methode.....	14
2.1 Onderzoeksdesign.....	14
2.2 Respondenten.....	14
2.3 Instrumenten	17
2.3.1 Self- Defining Memory Task (SDMT)	17
2.3.2 Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS)	18
2.4 Procedure	18
2.5 Analyse	19
3. Resultaten	21
3.1 Verdeling van herinneringen over de vier dimensies van identiteitsherinneringen	21
3.2 Relatie tussen angstklachten en de dimensies van identiteitsherinneringen.....	24
3.3 Relatie tussen depressieklachten en de dimensies van identiteitsherinneringen	24
3.4 Relatie tussen angst- en depressieklachten en redemptie en/ of contaminatie	25
4. Discussie.....	27
4.1 Verdeling van herinneringen over de vier dimensies van identiteitsherinneringen	27
4.2 Relatie tussen angstklachten en de dimensies van identiteitsherinneringen.....	28
4.3 Relatie tussen depressieklachten en de dimensies van identiteitsherinneringen	30
4.4 Relatie tussen angst- en depressieklachten en redemptie en/ of contaminatie	31
4.5 Sterke punten van het onderzoek.....	32
4.6 Beperkingen van het onderzoek.....	32
5. Aanbevelingen en implicaties voor vervolgonderzoek	33
6. Conclusie	33
7. Literatuurlijst.....	35
8. Bijlagen	40

1. Inleiding

1.1 Algemene inleiding

‘Ik herinner me, daarom ben ik’ is een aangepaste vorm van de beroemde stelling van Descartes: ‘ik denk dus ik ben’. Dit zou volgens Beike, Lampinen en Behrend (2004) duidelijk maken hoe belangrijk herinneringen zijn voor het ontwikkelen van een eigen identiteit en hoe het zelf en herinneringen in relatie tot elkaar staan. Herinneringen worden volgens Conway (2005) geconstrueerd door specifieke ervaringen die we over ons zelf weten en aan anderen vertellen. Dit soort herinneringen wordt binnen de wetenschappelijke literatuur met de term ‘identiteitsherinneringen’, een subcategorie van autobiografische herinneringen, aangeduid (Addis, 2011). Herinneringen zijn niet alleen van belang voor het ontwikkelen van een identiteit (zelf), maar bepalen ook welke richting en betekenis een mens aan zijn leven geeft (bv. voor welk soort werk iemand kiest) (Conway, Singer & Tangini, 2004; Conway, 2005). Ook spelen herinneringen een rol binnen de emotieregulering en zijn ze van belang voor het welbevinden van de mens (King, 2000).

Dit onderzoek is een vervolg op het onderzoek dat een half jaar eerder is uitgevoerd door Horjus (2012). Het is gericht op het onderzoeken van identiteitsherinneringen en de samenhang hiervan met geestelijke gezondheid (afwezigheid van angst- en depressieklachten) bij Nederlandse jongvolwassenen in de leeftijdscategorie 16 t/m 30 jaar. Het onderzoek omvat een longitudinaal onderzoek, bestaande uit drie meetmomenten (mei 2012, november 2012, mei 2013). Het eerste meetmoment vond plaats in mei 2012 door Horjus (2012), het tweede meetmoment zal in de context van deze studie worden geanalyseerd. Het derde meetmoment zal op een later tijdstip worden geanalyseerd. Binnen dit onderzoek zal er worden gekeken of de resultaten van een half jaar eerder de daaropvolgende zes maanden zijn veranderd.

Eerst worden levensverhalen behandeld, waarna een definitie van autobiografische herinneringen aan bod komt. Vervolgens worden identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten bij jongvolwassenen besproken. Tot slot worden het doel van het onderzoek en de op een literatuurstudie gebaseerde onderzoeksvragen uitgelegd.

1.2 Levensverhalen

De persoonlijke levensgeschiedenis, welke uit verhalen bestaat over wat mensen tijdens hun leven hebben meegemaakt, wordt omschreven met de term ‘levensverhalen’ (van Beek & Schuurmann, 2007). Mc Adams (2009) definieert levensverhalen als volgt: *‘A life story is an internalized and evolving narrative of the self that incorporates the reconstructed past, preceived present, and anticipated future in order to provide a life with a sense of unity and purpose’*. Levensverhalen geven betekenis aan het verleden, het heden en de toekomst van

een individu (Mc Lean & Pasupathi, 2006). Ze bieden individuen enerzijds de mogelijkheid om hun leven betekenis en zin te geven en om hun eigen rol en richting te vinden (Sekikdes, Wildschut & Baden, 2004; van Beek & Schuurmann, 2007). Anderzijds zijn levensverhalen fundamenteel voor het ontwikkelen van een narratieve identiteit (Mc Adams et. al., 2001). Een narratieve identiteit ontwikkelt zich door het min of meer bewuste vertellen van gebeurtenissen die een persoon in het verleden heeft meegemaakt. Zo verbindt diegene verschillende aspecten van zijn leven met elkaar (Westerhof en Bohlmeijer, 2010). Dit draagt er volgens Seidel (2006) niet alleen aan bij dat we onszelf als onszelf begrijpen, maar zorgt er ook voor dat autobiografische levensverhalen kunnen bestaan.

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat er met betrekking tot levensverhalen twee ‘*narrative strategies*’ zijn die een belangrijke rol spelen, namelijk *redemptie* en *contaminatie* (Mc Adams, 2009; Sekikdes, Wildschut & Baden, 2004). *Redemptie* betekent dat een slechte/negatieve situatie die iemand heeft meegemaakt, een positieve betekenis heeft gekregen (Mc Adams, 2009). Neem een student die voor zijn studie zakt en merkt dat hij eigenlijk altijd al liever een andere opleiding wilde volgen en dit dan ook doet. *Contaminatie* omschrijft precies het tegenovergestelde; een gebeurtenis dat als positief werd ervaren een negatieve betekenis heeft gekregen (Mc Adams, 2009). Dit kan bijvoorbeeld een situatie zijn waarin een persoon miljoenen euro’s wint, maar zijn ware vrienden kwijt raakt en alleen achterblijft. Aan de hand van de ‘*narrative strategies*’ wordt duidelijk wat voor een impact reflecties en persoonlijke interpretaties uit het verleden hebben op de persoon en zijn welbevinden in het hier en nu (Schiff, 2013).

1.3 Autobiografische herinneringen

De vaardigheid dat we ons als onszelf kunnen waarnemen en dat we levensverhalen kunnen vertellen en vormen, heeft te maken met de autobiografische herinneringen die iedereen gedurende zijn hele leven opdoet. Volgens Conway et. al (2004) omvatten autobiografische herinneringen informaties/ herinneringen over wie je in het verleden was, wie je tegenwoordig bent en wie je toekomstig wilt zijn. Ze ontstaan voor het eerst tussen het derde en zesde levensjaar (Fivush & Haden, 2008). Vooraf is er volgens Fivush en Haden (2008) sprake van infantiele amnesia. Dit betekent dat kleine kinderen niet in staat zijn opgedane herinneringen op te roepen (Fivush & Haden, 2008). Op grond van het feit dat mensen zich ervaringen die ze voor hun derde levensjaar hebben opgedaan niet kunnen herinneren, concludeerden Levine, Svoboda, Hay, Wincor en Moscovitch (2002) dat oudere mensen beter herinneringen kunnen ophalen. Autobiografische herinneringen die gerelateerd zijn aan de sterkste emoties en belangrijkste doelen die een mens heeft, hebben drie functies: de directieve functie,

zelffunctie en sociale functie (Bluck, Alea, Habermas & Rubin, 2005). De directieve functie is verantwoordelijk voor het plannen van tegenwoordig en toekomstig gedrag, bij de zelffunctie wordt de kennis over wie je in het verleden was vergeleken met het huidige beeld en toekomstbeeld, om te kijken of je bent veranderd. Met de sociale functie wordt bedoeld dat mensen herinneringen met anderen door communicatie uitwisselen (Bluck, Alea, Habermas & Rubin, 2005). Doordat autobiografische herinneringen de mensen steun en een richting aan de eigen persoon geven, zijn ze volgens Bluck en Alea (2009) de bouwstenen van een levensverhaal. Volgens Conway (2005) is de samenwerking tussen de twee componenten van het *Self- Memory System (SMS)-model* van Conway en Pleydell-Pearce (2000) verantwoordelijk voor het vormen van autobiografische herinneringen. Het model bestaat uit het werkende zelf (bemiddelaar tussen herinneringen en het zelf op lange termijn) en het autobiografische geheugen, wat fundamenteel is voor het ontwikkelen van het zelf (Conway en Pleydell-Pearce 2000; Conway, 2005). Kortom, autobiografische herinneringen zijn gerelateerd aan het zelf en aan de ontwikkeling van levensverhalen (Conway et. al., 2004; Rubin, 1995).

1.4 Identiteitsherinneringen

Identiteitsherinneringen, welke een subcategorie van autobiografische herinneringen vormen, worden volgens Conway en Pleydell- Pearce (2000) geconstrueerd door de interactie tussen belangrijke levensgebeurtenissen en autobiografische herinneringen. Ze helpen bij het definiëren van een zelfbeeld, het uitleggen en vertellen aan anderen hoe men is en bij het ondersteunen van intimiteit en zelfkennis (Martinelli, Anssins, Sperduti & Piolino, 2012). Identiteitsherinneringen worden door Singer en Salovey (2007) en Singer, Rexhaj en Baddeley (2007) omschreven als levendig, repetitief, emotioneel intensief en gerelateerd aan andere herinneringen, waarbij persoonlijke doelen en centrale conflicten centraal staan. Ze vinden hun oorsprong in de late adolescentieperiode (Mc Adams, 2005). Gedurende deze fase staan niet alleen de identiteitsontwikkeling en het construeren van identiteitsherinneringen (zie *lifespan theory* van Erikson) centraal, maar ook de ontwikkeling van een narratieve identiteit (Baltes, Linenberger & Staudinger, 1998; Singer, Rexhaj & Baddeley, 2007). Uit de relatie van het huidige zelfbeeld met de herinneringen van een persoon, wordt duidelijk dat identiteitsherinneringen van invloed zijn op het leven van een persoon (Engbers, 2013; Westerhof & Bohlmeijer, 2010). Wat een persoon zich herinnert is namelijk zowel afhankelijk van de actualiteit, inhoud, vorm en emotionele situatie als van zijn wensen, doelen en interesse (Singer, 2005). Dit betekent dat de dingen die men zich herinnert worden beïnvloed door de levensomstandigheden waarin diegene zich bevindt. Zo kan een meisje van

zes jaar aangeven dat de herinnering aan de dag waarop ze haar hond kreeg, één van de belangrijkste herinneringen in haar leven is. Vraagt men dit meisje twintig jaar later hetzelfde, dan noemt ze misschien de dag waarop ze is afgestudeerd als belangrijkste herinnering. Gedurende de jongvolwassenheid zijn onder andere onderwerpen zoals vriendschap, loopbaan en interpersoonlijke conflicten de thema's die centraal staan (Mc Lean & Pasupathi, 2006; Thorne, Mc Lean & Lawrence, 2004). Daarnaast blijkt uit onderzoek van Thorne, Mc Lean en Lawrence (2004) dat jongvolwassenen in deze leeftijdsperiode met name herinneringen ophalen die van specifieke (één bepaalde dag) aard zijn, in plaats van dat ze van generieke (een tijdsperiode) aard zijn. Het ophalen van herinneringen stelt jongvolwassenen in staat een verband tussen hun opgedaane ervaringen en hun eigen persoon te leggen, om zo uiteindelijk een zelf te kunnen ontwikkelen (Mc Lean et. al., 2010).

Volgens Blagov en Singer (2004) zijn er vier dimensies van belang met betrekking tot identiteitsherinneringen. Dit zijn de vier dimensies: *inhoud*, *valentie*, *specificiteit* en *betekenisconstructie* van identiteitsherinneringen. Eerst worden de identiteitsherinneringen op basis van de dimensie *inhoud* gecodeerd. Hierbij wordt er gekeken naar de inhoudelijke aspecten (bv. sociale relaties, school, activiteiten in de vrije tijd) van de herinneringen (Blagov & Singer, 2004). De subjectieve emotie, dus of iemand een gebeurtenis als positief, negatief of neutraal ervaart, wordt bij de dimensie *valentie* geoperationaliseerd (Blagov & Singer, 2004). Bij de dimensie *specificiteit* worden herinneringen als specifiek (op één dag) of generiek (tijdsperiode) getypeerd (Blagov & Singer, 2004). De laatste dimensie is *betekenisconstructie*. Hierbij wordt er niet alleen gekeken of een gebeurtenis als positief of negatief wordt geëvalueerd of beschreven door een persoon, maar ook of deze een persoonlijke betekenis of impact op het leven van de persoon heeft gehad (Blagov & Singer, 2004).

1.5 Angst- en depressieklachten bij jongvolwassenen

Mensen die last van angst- en depressieklachten hebben zijn volgens Johnson en Multhaup (1992) en Williams (2006) minder goed in staat autobiografische herinneringen op te halen. Uit een onderzoek van Vanheusden, van der Ende, Mulder, van Lenthe, Verhulst en Mackenback (2008) blijkt dat psychische klachten al frequent voorkomen onder Nederlandse jongvolwassenen en dat dit steeds meer een thema wordt. Deze gegevens worden door een onderzoek van het Centrale Bureau voor Statistiek (2003) bevestigd. Uit het onderzoek blijkt dat 31% van de 18 tot 24-jarigen last heeft gehad van depressie- en/of angstklachten. Dit heeft niet alleen consequenties voor de maatschappij (bv. hoge ziektekosten), maar ook voor de persoon zelf (Lam, 2012). Uit wetenschappelijk onderzoek is naar voren gekomen dat

mensen met een depressie moeite hebben met het ophalen van specifieke herinneringen, vanwege de overgeneralisatie van het autobiografische geheugen (Boelen et. al., 2010; Bögels & van Oppen, 2011; Kuyken & Dalgleish, 1995). Voor hen is het ophalen van negatieve herinneringen van specifieke sequenties, events of tijdsperioden makkelijker (Williams & Scott, 1988). Dit hangt volgens Williams, Barnhofer, Crane, Hermanns, Raees, Watkins en Dalgleish (2007) zowel samen met de stemming, welke altijd bepaalt welke herinneringen (o.a. positief of negatief) worden opgehaald, als met de autobiografische herinneringen. Naast mensen met depressieklachten zijn ook mensen met angstklachten eerder geneigd negatieve herinneringen op te halen (Johnson & Multhaup, 1992). Doordat er een verband tussen trauma gerelateerde angststoornissen en het geheugen is gevonden, en weinig onderzoek naar angstklachten is gedaan, is het verband tussen autobiografische herinneringen en angstklachten echter minder duidelijk dan bij depressieklachten (Bögels & van Oppen, 2011).

In het onderzoek een half jaar eerder (Horjus, 2012) –waar dezelfde leeftijdsspan werd geanalyseerd- werd gevonden dat zowel angst- als depressieklachten gerelateerd zijn aan herinneringen met een negatieve valentie. Daarnaast werd gevonden dat de variabele angst sterker in verband staat met contaminatie dan depressie. Omdat er op basis van de literatuur nog niet voldoende inzicht is in de samenhang tussen contaminatie en redemptie en angstklachten, wordt er binnen het huidige onderzoek gepoogd meer inzicht te krijgen.

1.6 Relevantie van het onderzoek

Er zijn reeds verschillende onderzoeken uitgevoerd die betrekking hebben op identiteitsherinneringen en geestelijke gezondheid. Opvallend is dat deze onderzoeken zich veelal op specifieke doelgroepen hebben gericht. Een onderzoek van Singer, Rexhaj en Baddeley (2007) heeft zich bijvoorbeeld op studenten van een hogeschool voor kunsten gericht. Wanneer onderzoeken zich richten op dergelijke specifieke doelgroepen, zorgt dit ervoor dat de resultaten niet generaliseerbaar zijn (bv. naar andere beroepsgroepen). Het huidige onderzoek heeft een toegevoegde waarde omdat het een representatief beeld van de Nederlandse bevolking weergeeft. Voor het gehele onderzoek werd er gebruik gemaakt van een aselechte en representatieve steekproef met in totaal 8000 mensen uit 5000 huishoudens uit alle lagen van de maatschappij. Daarnaast onderscheidt zich deze studie van eerdere studies doordat het volledig onderzoek een longitudinaal onderzoek betreft. Door het verzamelen van de gegevens op verschillende meetmomenten, kunnen deze met elkaar worden vergeleken. Zo wordt er niet alleen meer inzicht verkregen over of de resultaten gedurende het tijdsbestek consistent zijn gebleven of zijn veranderd, maar ook welke factoren er verantwoordelijk waren voor eventuele veranderingen (bv. sociale of historische veranderingen) (Tesch-

Römer, 2004). Bovendien heeft het onderzoek een toegevoegde waarde voor de gezondheidszorg. Door het vinden van een samenhang tussen identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten, kunnen er nieuwe preventies en interventies worden ontwikkeld of kunnen de bestaande worden verbeterd.

Kortom, het onderzoek heeft op grond van een aantal vernieuwende aanpakken (bv. longitudinaal onderzoek, representatieve steekproef) een toegevoegde waarde voor zowel de wetenschap als de gezondheidszorg.

1.7 Dit onderzoek

Dit deelonderzoek heeft betrekking op de een half jaar eerder uitgevoerde studie van Neline Horjus (2012). Horjus (2012) heeft onderzoek gedaan naar een mogelijke samenhang tussen identiteitsherinneringen van Nederlandse jongvolwassenen (hiermee worden mensen uit de leeftijdsgroep van 16 t/m 30 jaar bedoeld) met angst- en depressieklachten. Hierbij heeft ze gekeken in hoeverre de vier dimensies van identiteitsherinneringen van toepassing zijn op de jongvolwassenen. Uit de resultaten van het onderzoek een half jaar eerder (Horjus, 2012) is gebleken dat de meerderheid van jongvolwassenen generieke herinneringen ophaalt die betrekking hadden op sociale relaties, school, opleiding, studie, werk en loopbaan en activiteiten in de vrije tijd. Dit komt deels overeen met de resultaten uit het onderzoek van Mc Lean & Pasupathi (2012) en Thorne et al. (2004). Zij vonden namelijk dat jongvolwassenen vaker herinneringen ophalen die betrekking hebben op vriendschap en loopbaan dan op andere domeinen. Daarnaast vonden ze dat deze herinneringen, in tegenstelling tot wat uit het onderzoek een half jaar eerder (Horjus, 2012) naar voren kwam, vooral van specifieke aard zijn (Thorne et al., 2004). Uit de resultaten van het onderzoek een half jaar eerder blijkt dat de herinneringen van de jongvolwassenen grotendeels gerelateerd zijn aan een positieve gebeurtenis of periode en dat ze een positieve betekenis voor de eigen persoon/leven hebben. Dit draagt bij aan een positieve zelfontwikkeling en bevordert continuïteit (Mc Lean & Fournier, 2007; Mc Lean & Lilgendahl, 2008; Bauer & Binanni, 2001). Verder wordt er binnen deze studie gekeken of er sprake is van een samenhang van redemptie en contaminatie met angst- en depressieklachten. Uit het onderzoek een half jaar eerder (Horjus, 2012) is gebleken dat zowel angst- als ok depressieklachten gerelateerd zijn aan herinneringen met een negatieve valentie en dat redemptie en contaminatie relatief weinig voor komen bij jongvolwassenen. Dat er weinig sprake was van contaminatie en redemptie in het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) was onverwacht, aangezien er uit de literatuur blijkt dat deze twee concepten samen gaan met een laag psychisch welbevinden en dat ze de kans op angst- en depressieklachten verhogen (Mc Adams, 2001; Pasupathi et al., 2007). Omdat

Horjus (2012) alleen de data van het eerste van de drie meetmomenten heeft geanalyseerd, zullen binnen dit onderzoek de analyse van het tweede meetmoment en een vergelijking van de resultaten van beide onderzoeken aan de orde komen. Door het repliceren van de resultaten van het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012), kan er worden gekeken of de resultaten te reproduceren zijn (dezelfde resultaten opnieuw vinden) of dat ze op toeval gebaseerd zijn. Dit maakt het onderzoek niet alleen meer valide en betrouwbaar, maar geeft ook nieuwe inzichten in de samenhang tussen identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten.

1.8 Onderzoeksvraag, deelvragen en hypothesen

Op basis van de literatuur is volgende hoofdvraag geformuleerd:

In hoeverre is er sprake van een verandering in de samenhang tussen de vier dimensies (*inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie*) van identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten van Nederlandse jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot en met 30 jaar?

Om een antwoord op de hoofdvraag te kunnen vinden zijn volgende deelvragen geformuleerd:

1. Hoe zijn de vier dimensies van identiteitsherinneringen (*inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie*) van Nederlandse jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot en met 30 jaar, in vergelijking tot de voorgaande studie van Neline Horjus (2012), verdeeld?
2. In hoeverre zijn de dimensies van identiteitsherinneringen (*inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie*), in vergelijking met de studie van Horjus (2012), gerelateerd aan angstklachten?
3. In hoeverre zijn de dimensies van identiteitsherinneringen (*inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie*), in vergelijking met de studie van Horjus (2012), gerelateerd aan depressieklachten?
4. In hoeverre is er bij de identiteitsherinneringen van Nederlandse jongvolwassenen met angst- en depressieklachten, in vergelijking met de studie van Horjus (2012), sprake van redemptie en contaminatie?

Op basis van de hoofd- en deelvragen zijn de volgende hypothesen geformuleerd:

1. Er wordt verwacht dat er bij de verdeling van identiteitsherinneringen (*inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie*) van de Nederlandse jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot en met 30 jaar, in vergelijking met de studie van Horjus (2012), geen sprake is van een verschil bij de dimensies van identiteitsherinneringen.
2. Er wordt verwacht dat er een positieve correlatie tussen negatieve valentie en angstklachten, net zoals in de studie van Horjus (2012), bestaat.
3. Er wordt verwacht dat er een negatieve correlatie tussen positieve valentie en depressieklachten, net zoals in de studie van Horjus (2012), bestaat.

4. Er wordt in het huidige onderzoek verwacht dat er bij de Nederlandse jongvolwassenen met angst- en depressieklachten, net zoals in de studie van Horjus (2012), sprake is van redemptie en contaminatie.

2. Methode

In de volgende paragraaf wordt er informatie gegeven over het onderzoeksdesign en over de gekozen respondenten. Daarna komen de instrumenten en procedure van het onderzoek aan de orde. Dit onderdeel wordt afgesloten met uitleg over de analyse.

2.1 Onderzoeksdesign

Het volledige onderzoek betreft een longitudinaal onderzoeksdesign, bestaande uit drie meetmomenten. Deze vonden plaats binnen één jaar (mei 2012, november 2012, mei 2013). Aan de hand van de *Self-Defining Memory Task* (SDMT) (Blagov & Singer, 2004) en de *Hospital Anxiety and Depression Scales* (HADS) van Spinhoven, Omel, Sloekers, Kempen, Speckes en Van Hemerta (1997) zijn zowel de identiteitsherinneringen als de aanwezigheid van angst- en depressieklachten vastgesteld en beoordeeld.

Dit deelonderzoek betreft een cross-sectioneel onderzoeksdesign en richt zich op de analyse van het tweede meetmoment. De resultaten worden vervolgens vergeleken met die van het eerste meetmoment (Horjus, 2012). Er kan dan aan de hand van de gevonden resultaten worden vastgesteld in hoeverre identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten zijn veranderd binnen een periode van zes maanden.

2.2 Respondenten

De respondenten zijn verworven via het panel over langlopende internet studies voor de sociale wetenschappen (LISS) uit 2007 (Scherpenzeel, 2009). Het volledige onderzoek betreft een aselechte steekproef met in totaal 8000 mensen uit 5000 Nederlandse huishoudens. Er is voor dit aantal huishoudens gekozen om er zeker van te zijn dat er voldoende mensen met angst- en depressieklachten deelnemen aan het onderzoek. Het longitudinale onderzoek bestaat uit een aselechte en representatieve steekproef ($n = 1724$), waarvan het enige inclusie criterium de minimale leeftijd van 16 jaar was. Alle respondenten die aan het panel deelnamen moesten maandelijks vragenlijsten invullen. Hiervoor hebben ze een vergoeding ontvangen.

Dit deelonderzoek richt zich op de identiteitsherinneringen van jongvolwassenen met een leeftijd van 16 tot 30 jaar ($M = 23.88$; $SD = 4.32$). Daarbij wordt gebruik gemaakt van een totale steekproef van $N = 119$. Binnen dit onderzoek is ervoor gekozen om het tweede van de drie meetmomenten te gebruiken. De (demografische) gegevens uit het eerste meetmoment zijn reeds door Horjus (2012) geanalyseerd (zie Tabel 1). De gegevens binnen het huidige onderzoek kunnen afwijken van de gegevens uit het eerste meetmoment. Dit kan bijvoorbeeld met een toegenomen leeftijd te maken hebben. De demografische factoren van de respondenten van het eerste meetmoment en van het tweede meetmoment zijn weergegeven in

Tabel 1. Met een percentage van 51.8% hebben er iets meer vrouwen dan mannen (48.2%) aan het onderzoek deelgenomen. De grote meerderheid van alle respondenten was nog nooit getrouwd (91.1%). Qua hoogst behaalde opleiding hebben 48.2% van de respondenten het middelbaar beroepsonderwijs afgerond. Dit wordt gevolgd door het hoger beroepsonderwijs (46.4%). Het merendeel van respondenten is autochtoon (84.4%) en verricht betaald werk (50.9%). Uit Tabel 1 blijkt dat het grootste deel van de respondenten geen angst- (73.2%) en/of depressieklachten (91.1%) ervaart. De respondenten ervaren meer mogelijke angstklachten (26.8%) dan mogelijke depressieklachten (8.9%). Behalve het opleidingsniveau is er bijna geen verschil te vinden tussen de demografische factoren in beide onderzoeken.

Tabel 1. Demografische gegevens

		Gegevens Horjus (2012) (n= 170)	Gegevens Sicking (2013) (n =112)
Geslacht	Man	42.4%	48.2%
	Vrouw	57.6%	51.8%
Gemiddelde leeftijd (jaren)		23.66	23.88
Standaard deviatie		(4.27)	(4.32)
Range		16-30	16-30
Burgerlijke staat			
Gehuwd		11.8%	8.0%
Gescheiden		0.6%	0.9%
Nooit getrouwd		87.6%	91.1%
Hoogste behaalde opleiding			
Basisonderwijs		11.2%	2.7%
Middelbaar beroepsonderwijs ¹		55.3%	48.2%
Hoger beroepsonderwijs ²		27.0%	46.4%
Anders		2.4%	1.8%
(Nog) geen onderwijs afgerond ³		4.1%	0.9%
Belangrijke bezigheid			
Verricht betaald werk ⁴		48.9%	50.9%
Werkzoekende ⁵		3.6%	3.6%
Gaat naar school of studeert		42.2%	38.4%
Anders ⁶		5.4%	1.8%
Groep van herkomst			
Autochtone herkomst		89.2%	84.4%
Niet-Nederlandse, Niet-Westerse afkomst ⁷		10.7%	15.2%
Geestelijke Gezondheid			
Geen angstklachten ⁸		77.8%	73.2%
Geen depressieklachten ⁹		91.0%	91.1%
Mogelijke angstklachten ¹⁰		22.2%	26.8%
Mogelijke depressieklachten ¹¹		9.0%	8.9%

TVMBO, HAVO/VWO, MBO

2HBO, WO

3(Nog) geen onderwijs afgerond, volgt geen onderwijs

4Verricht betaald werk in loondienst, werkt of is meewerkend in gezins- of familiebedrijf, is vrije beroepsoefenaar, free lancer of zelfstandige

5Zoekt werk na verlies werkring, zoekt voor het eerst werk

6Verzorgt de huishoudens, is (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt, verricht vrijwilligerswerk, doet iets anders

7Eerste generatie van niet-Nederlandse, westerse afkomst, niet-Nederlandse, niet westerse afkomst. Tweede generatie van niet-Nederlandse, westerse afkomst, niet-Nederlandse, niet-westerse afkomst

8 HADS-angstscore totaalscore tussen de 0-7

9HADS-depressiescore totaalscore tussen de 0-7

10HADS-angstscore totaalscore tussen de 8-21

11HADS- depressiescore totaalscore tussen de 8-21

2.3 Instrumenten

In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van twee verschillende onderzoeksinstrumenten. De respondenten werden gevraagd de *Self- Defining Memory Task* (SDMT) (Blagov & Singer, 2004) en de *Hospital Anxiety and Depression Scale* (HADS) (Spinhoven, Ormel & Sloekers, 2007) in te vullen (zie bijlage 1).

2.3.1 Self- Defining Memory Task (SDMT)

Bij de *Self- Defining Memory Task* (SDMT) werd er van respondenten gevraagd dat ze drie herinneringen opschrijven die voor henzelf belangrijk en kenmerkend zijn. Hierbij zijn de respondenten gevraagd om slechts herinneringen te benoemen die minstens een jaar oud zijn. Dit mochten zowel positieve als negatieve herinneringen zijn. Hierbij kregen ze niet alleen de opdracht om de herinneringen uit te werken, maar ook om ze in één zin (titel) te omschrijven. Vervolgens moesten de respondenten op een 6-puntenschaal (1= niet; 6= zeer) aangeven hoe belangrijk de herinneringen voor hen waren en hoe positief/ negatief ze deze hebben ervaren.

Uit onderzoek blijkt dat het meetinstrument valide en betrouwbaar is (Blagov & Singer, 2004). Tevens blijken Cohen's kappa voor inhoud (.85), valentie (.64), specificiteit (.58) en betekenis (.40) voldoende acceptabel. Voor de analyse van de identiteitsherinneringen is er een bewerking van het codeerschema van Blagov en Singer (2004) gebruikt. Dit schema bestaat uit de volgende vier dimensies:

- 1. *Inhoud*
Bij deze dimensie wordt de inhoud van een herinnering gecodeerd. De dimensie bestaat uit volgende coderingen: 1. Sociale relaties, 2. School, opleiding, studie, werk en loopbaan, 3. Activiteiten in de vrije tijd, 4. Gezondheid, 5. Materiële en historische omstandigheden, 6. Bepaalde periode uit het eigen leven, 7. Overige en 9. Niet van toepassing.
- 2. *Valentie*
Deze dimensie bestaat uit de volgende coderingen: 1. Positieve gebeurtenis of periode, 2. Neutrale gebeurtenis of periode, 3. Negatieve gebeurtenis of periode, 9. Niet van toepassing.
- 3. *Specificiteit*
Hier werd er gecodeerd of een herinnering specifiek of generiek is. Deze dimensie omvat de volgende coderingen: 1. Specifieke herinneringen, 2. Generieke herinneringen, 9. Niet van toepassing.
- 4. *Betekenisconstructie*

Bij deze dimensie werd er naar de evaluatie en betekenis van een herinnering voor een persoon gekeken. Deze dimensie omvat de volgende coderingen: 1. Beschrijving, 2. Positieve evaluatie van de gebeurtenis of periode, 3. Negatieve evaluatie van de gebeurtenis of periode, 4. Positieve betekenis voor de eigen persoon of eigen leven 5. Negatieve betekenis voor de eigen persoon of eigen leven, 9. Niet van toepassing.

Om de frequentie van het voorkomen van de coderingen van de vier dimensies in alle drie herinneringen te kunnen berekenen, zijn er nieuwe schaalvariabelen (zie boven; coderingen van de dimensies) aangemaakt. Iedere code geeft aan hoe vaak een bepaalde variabele voorkomt in alle drie herinneringen. De codes lopen van 0 (variabele komt in geen herinnering voor) tot 3 (variabele komt in alle drie herinneringen voor).

2.3.2 Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS)

De *Hospital Anxiety and Depression Scale* (HADS) werd door Spinhoven et. al. (1997) ontwikkeld. De HADS is een screeningsinstrument, welke het doel heeft te meten of respondenten gedurende de afgelopen week last hebben gehad van angst- en depressieklachten. Hiervoor moesten de respondenten in totaal 14 vragen beantwoorden. Deze zijn onderverdeeld in een zeven-item angstschaal en een zeven-item depressieschaal. Bij ieder item konden respondenten aan de hand van een vier-puntenschaal (0-3) aangeven in hoeverre ze angst- of depressieklachten hebben ervaren gedurende de afgelopen week. Gebaseerd op de score range van 0 (geen klachten) tot 21 (indicatie voor klachten), zijn de scores in drie groepen ingedeeld. Bij een score van 0-7 is er geen sprake van depressie- of angstklachten. Een score van 8-10 wijst op mogelijke depressie- of angstklachten. Een indicatie voor depressie of angstklachten blijkt uit een score van 11-21. Binnen dit onderzoek werd er gebruik gemaakt van de HADS, omdat uit verscheidend onderzoek blijkt dat dit een valide en betrouwbaar screeningsinstrument voor depressie en angst is (Spinhoven et. al., 1997). Binnen deze studie ziet de interne betrouwbaarheid (Cronbach's alpha) van de HADS er als volgt uit: 0.73 voor de subschaal 'angst' en 0.69 voor de subschaal 'depressie'.

2.4 Procedure

In 2007 is het LISS panel opgestart. De respondenten, die slechts door een uitnodiging aan dit panel konden meewerken, werden benaderd door middel van een brief gevolgd door telefonisch contact of een huisbezoek (Scherpenzel, 2009). Tijdens het telefonisch contact/huisbezoek werden de respondenten gevraagd of ze in bezit zijn van een pc en internet. Waar dit niet het geval was werd dit via het LISS panel ter beschikking gesteld. Op deze manier

heeft iedere uitgenodigde respondent een mogelijkheid tot participatie gekregen. Na bevestiging van deelname werd de onderzoeksmodule geïntroduceerd door de respondenten te informeren over de inhoud van het onderzoek. Men mocht beginnen met het invullen van de vragen nadat elke respondent een informed consent formulier had ondertekend. De respondenten zijn gevraagd om drie herinneringen zo gedetailleerd mogelijk op te schrijven en om ze een titel te geven (SDMT). Vervolgens moesten de respondenten een vragenlijst (HADS) invullen. Hiervoor moesten ze veertien vragen over hun stemming beantwoorden. Het opschrijven van de herinneringen en invullen van de vragenlijsten duurde ongeveer 20 minuten.

2.5 Analyse

Voordat de officiële data werd gecodeerd heeft er een codeertraining plaatsgevonden. Drie beoordelaars hebben tijdens deze training onafhankelijk van elkaar een aantal herinneringen gecodeerd. Nadat er een voldoende inter-beoordelaarsbetrouwbaarheid behaald werd, kon de officiële codering van start gaan. Hiervoor werd de data aan de hand van de vier dimensies (*inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie*) gecodeerd met behulp van het codeerschema van Blagov en Singer (2004). Door middel van het computerprogramma Statistical Package for the Social Science 21 (SPSS) werd er een beschrijvende statistische analyse uitgevoerd. Verder zijn de negatieve items van de angst- en depressieschaal van de HADS omgeschaald. Dit werd op grond van de positieve vraagstelling gedaan.

Om deelvraag één (*hoe zijn de vier dimensies van identiteitsherinneringen (inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie) van Nederlandse jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot en met 30 jaar, in vergelijking tot de voorgaande studie van Neline Horjus (2012), verdeeld?*) en hypothese één (*er wordt verwacht dat er bij de verdeling van identiteitsherinneringen (inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie) van de Nederlandse jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot en met 30 jaar, in vergelijking met de studie van Horjus (2012), geen sprake is van een verschil bij de dimensies van identiteitsherinneringen.*) te kunnen beantwoorden wordt een frequentieanalyse gedaan.

Om een antwoord op de deelvragen/hypothesen twee en drie te kunnen geven, is er aan de hand van een bivariaat correlatie-analyse (Spearman's Rho) naar de relatie van de vier dimensies van identiteitsherinneringen met zowel angst- als depressieklachten gekeken.

Voor deelvraag vier (*in hoeverre is er bij de identiteitsherinneringen van Nederlandse jongvolwassenen met angst- en depressieklachten, in vergelijking met de studie van Horjus (2012), sprake van redemptie en contaminatie?*) en hypothese vier (*er wordt in het huidige onderzoek verwacht dat er bij de Nederlandse jongvolwassenen met angst- en*

depressieklachten, net zoals in de studie van Horjus (2012), sprake is van redemptie en contaminatie.) werd de non- parametrische Mann- Whitney- U test gehanteerd. Hierbij zijn allereerst de schaalvariabelen redemptie en contaminatie aangemaakt. Bij de variabele redemptie is er van een negatieve evaluatie/valentie (3) met een positieve betekenis voor de eigen persoon/het eigen leven (4) uit gegaan. Er is per herinnering naar deze combinatie gekeken, waarna het totaal voor alle drie herinneringen is opgeteld. De variabele redemptie kreeg de codes 0 ‘er is geen sprake van de redemptie’ en 1 ‘er is sprake van redemptie’ toegewezen. Bij de variabele contaminatie is er van het gelijktijdige voorkomen van een herinnering met een positieve evaluatie/valentie (1) en met een negatieve betekenis voor de eigen persoon/het eigen leven (5) uit gegaan. Wederom is er gekeken naar de score per herinnering en is de totaalscore van de drie herinneringen berekend. De variabele contaminatie kreeg de codes 0 ‘er is geen sprake van contaminatie’, en 1 ‘er is sprake van contaminatie’ toegewezen. Vervolgens is er aan de hand van de non- parametrische Mann- Whitney- U test gekeken of de gemiddelden significant verschillen. Tot slot is er gekeken of er sprake is van een samenhang tussen redemptie en/of contaminatie met angst- en depressieklachten.

3. Resultaten

3.1 Verdeling van herinneringen over de vier dimensies van identiteitsherinneringen

Ter beantwoording van de eerste onderzoeksvraag is een frequentietabel opgesteld (zie Tabel 2). Hierin zijn de verdelingen van de vier dimensies (*inhoud, valentie, specificiteit en betekenisconstructie*) van identiteitsherinneringen uit het onderzoek een half jaar eerder (Horjus, 2012) en het huidige onderzoek in percentages weergegeven. Uit de resultaten van beide onderzoeken blijkt dat er niet alleen overeenkomsten, maar ook verschillen werden gevonden tussen de verdelingen van identiteitsherinneringen.

Uit de resultaten van de eerste dimensie *inhoud* blijkt dat in beide onderzoeken de meeste herinneringen bij de dimensie sociale relatie passen (36.5.5%; 37.5%). Een voorbeeld hiervan is: *'eerste date met mijn vriend naar de film. Daarna veranderde veel in mijn leven.* De meeste jongvolwassenen uit het onderzoek van een half jaar eerder (39.2%) en uit het huidige onderzoek (45.8%) omschreven herinneringen met een positieve valentie. Bij de herinneringen die een negatieve valentie omvatten werd bij beide onderzoek bijna geen verschil gevonden (28.8%; 27.1%). Een voorbeeld van herinneringen met een positieve valentie is: *'samen met vrienden een leuke rondreis gemaakt door verschillende landen'*. Een voorbeeld van een herinnering met een negatieve valentie is: *'mijn opa is overleden aan meerdere soorten kanker en parkinson.*

Bij de dimensie *specificiteit* werden in het onderzoek een half jaar eerder (69.0%) en in het huidige onderzoek (64.3%) overwegend generieke herinneringen. Een voorbeeld van generieke herinneringen is: *'mijn moeder heeft ruim 3 jaar geleden borstkanker gehad en ik merk dat de band met de moeder daardoor veel stecker is geworden'*. Opvallend is dat met 28.3% de jongvolwassenen binnen het huidige onderzoek meer specifieke herinneringen hebben omschreven dan in voorgaand onderzoek (22.9%). Een voorbeeld van een specifieke herinnering is: *'op 1 januari 2012 ben ik op kamers wonen in groningen. Een nieuwe wereld ging voor mij open, nu echt op eigene benen staan'*.

Met betrekking tot de dimensie *betekenisconstructie* blijkt dat in het onderzoek een half jaar eerder meer herinneringen worden omschreven die een positieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven hebben gehad dan in het huidige onderzoek (28.4% vergeleken met 8.0%). Een voorbeeld van herinneringen die een positieve betekenis voor de persoon/ leven heeft is: *'in 2010 is mijn relatie na acht-en-een-half jaar verbroken. We hadden samen zoveel meegemaakt, het overlijden van mijn moeder, het verbreken van contact met m'n vader, het studeren en stagelopen in Noord-Amerika. Daarom was het zo moeilijk om het stoppen. Het heeft een tijdje doorgedobberd en uiteindelijk hebben we besloten ermee te*

stoppen. Dit was moeilijke. Na veel tijd voor mezelf en het verwerken van alles wat er gebeurd is, heeft ervoor gezorgd dat ik nu leef vanuit mijn gevoel en mezelf ook belangrijk vind. Die breuk heeft mij ruimte en inzicht gegeven in de keuzes die ik in het verleden maakte en nu niet meer wil maken'. In het huidige onderzoek werden binnen de dimensie betekenisconstructie meer beschrijvende herinneringen aangetroffen (42.3%) dan in het onderzoek een half jaar eerder (19.6%). Een voorbeeld voor een herinnering die wordt beschreven is: *'besluit genomen om baan te switchen'*. Opvallend is dat in het onderzoek een half jaar eerder veel minder herinneringen door de jongvolwassenen worden omschreven die een positieve evaluatie van de gebeurtenis of periode hebben gehad (18.4%), dan in het huidige onderzoek (29.8%). Een voorbeeld hiervan is: *'zwanger! Ons geluk voor de toekomst'*. Verder blijkt uit de resultaten dat er in het onderzoek een half jaar eerder (9.4%) meer sprake is van herinneringen die een negatieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven hebben gehad. Ten opzichte van het huidige onderzoek, waar het door 2.7 % van de jongvolwassenen werd omschreven. Een voorbeeld hiervan is: *'toen ik 7 jaar oud was ging ik met mijn ouders en familie naar center parcs. Ik lag op de kamer bij mijn 5 jaar oudere neef. Toen mijn ouders weg waren heeft hij mij daar misbruikt. Dit heeft mij een heel gesloten en moeilijk te doorgronden persoon gemaakt. Ook ben ik heel kil en toon zelden mijn gevoelens. Dit is dan ook de 1ste x sinds 9 jaar dat ik hierover praat'*.

Tabel 2. Verdeling van de dimensies van identiteitsherinneringen

	Horjus (2012) n= 170	Sicking (2014) n= 112
Inhoud		
Sociale relaties	36.5 %	37.5%
School, opleiding, studie, werk, loopbaan	16.9 %	16.7%
Activiteiten in vrije tijd	24.3%	21.4%
Gezondheid	6.9%	4.8%
Materiële en historische omstandigheden	5.9%	7.2%
Bepaalde periode uit het eigen leven	1.8%	1.8%
Niet van toepassing	7.8%	7.5%
Valentie		
Positieve gebeurtenis of periode	39.2%	45.8%
Neutrale gebeurtenis of periode	23.9%	19.7%
Negatieve gebeurtenis of periode	28.8%	27.1%
Niet van toepassing	8.0%	7.5%
Specificiteit		
Specifieke herinnering	22.9%	28.3%
Generieke herinnering	69.0%	64.3%
Niet van toepassing	8.0%	7.5%
Betekenis		
Beschrijving	19.6%	42.3%
Positieve evaluatie van de gebeurtenis of periode	18.4%	29.8%
Negatieve evaluatie van de gebeurtenis of periode	16.1%	11.6%
Positieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven	28.4%	8.0%
Negatieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven	9.4%	2.7%
Niet van toepassing	8.0%	7.5%

3.2 Relatie tussen angstklachten en de dimensies van identiteitsherinneringen

Over het algemeen zijn de correlaties van angstklachten tussen de dimensies van identiteitsherinneringen in beide onderzoeken laag en weinig significant. In het huidige onderzoek werden minder significante correlaties gevonden dan in het onderzoek een half jaar eerder (zie Tabel 3).

De resultaten van het onderzoek een half jaar eerder en het huidige onderzoek verschillen bij de gevonden correlaties. Bij het onderzoek een half jaar eerder is sprake van een significante positieve samenhang van negatieve valentie en angstklachten ($\rho = 0.21$; $p < 0.01$). Daarnaast werd in het onderzoek een half jaar eerder een negatief verband tussen positieve evaluatie en angstklachten ($\rho = -0.20$; $p < 0.05$) en een positief verband tussen negatieve evaluatie en angstklachten ($\rho = 0.22$; $p < 0.01$) gevonden. Uit de resultaten van het huidige onderzoek blijkt dat er sprake is van een significante negatieve samenhang van generieke herinneringen en angstklachten ($\rho = 0.21$; $p < 0.05$).

Tabel 3. Correlaties tussen dimensies van identiteitsherinneringen en angstklachten

	Horjus (2012)	Sicking (2014)
Positieve valentie	-.11	-.11
Negatieve valentie	.21**	.13
Specifieke herinneringen	.03	-.17
Generieke herinneringen	.08	.21*
Positieve evaluatie	-.20*	.10
Negatieve evaluatie	.22**	.11
Positieve betekenis voor het eigen persoon/leven	-.02	.04
Negatieve betekenis voor het eigen persoon/ leven	.13	.03

*. $\rho < .05$. (2-tailed). **. $\rho < .01$. (2-tailed).

3.3 Relatie tussen depressieklachten en de dimensies van identiteitsherinneringen

Over het algemeen zijn de correlaties in beide onderzoeken laag en weinig significant. Uit Tabel 4 blijkt dat de correlaties in beide onderzoeken slechts één keer voorkomen.

Uit de resultaten blijkt dat bij het onderzoek een half jaar eerder en bij het huidige onderzoek sprake is van een significante negatieve samenhang van positieve valentie en depressieklachten ($\rho = -0.023$; $p < 0.01$, $\rho = -0.21$; $p < 0.01$). Uit de resultaten van het onderzoek een half jaar eerder blijkt dat er een negatieve verband is gevonden voor positieve evaluatie en angstklachten ($\rho = -0.16$; $p < 0.05$). Ten opzichte van het huidige onderzoek waar een positief verband is gevonden voor negatieve evaluatie en angstklachten ($\rho = 0.22$; $p < 0.01$). Verder is er

bij het onderzoek een half jaar eerder sprake van een significante negatieve samenhang van positieve betekenis voor het eigen persoon/ leven en depressieklachten ($\rho = -0.18$; $p < 0.05$).

Tabel 4. Correlaties tussen dimensies van identiteitsherinneringen en depressieklachten

	Horjus (2012)	Sicking (2014)
Positieve valentie	-.23**	-.21*
Negatieve valentie	.08	.03
Specifieke herinneringen	-.03	-.14
Generieke herinneringen	-.07	.03
Positieve evaluatie	-.16*	-.06
Negatieve evaluatie	.11	.22*
Positieve betekenis voor het eigen persoon/leven	-.18*	-.16
Negatieve betekenis voor het eigen persoon/ leven	.07	.05

*. $p < .05$. (2-tailed). **. $p < .01$. (2-tailed).

3.4 Relatie tussen angst- en depressieklachten en redemptie en/ of contaminatie

Uit de resultaten van beide onderzoeken blijkt dat redemptie relatief weinig voorkomt. Contaminatie is alleen in het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) gevonden.

Uit Tabel 5 blijkt dat redemptie in het onderzoek een half jaar eerder (8.8%) iets minder voorkomt dan in het huidige onderzoek (13.4%). In tegenstelling tot het onderzoek een half jaar eerder (8.2%) is binnen het huidige onderzoek geen contaminatie gevonden.

Tabel 5. Percentages of redemptie en contaminatie

	Horjus (2012)		Sicking (2014)	
	N	Percentage	N	Percentage
Geen sprake van redemptie	152	91,2%	97	86.6%
Wel sprake van redemptie	15	8,8%	15	13,4%
Geen sprake van contaminatie	154	91,8%	112	100%
Wel sprake van contaminatie	12	8,2%	0	0%

Aan de hand van de resultaten die weergegeven zijn in Tabel 6 wordt duidelijk dat er zowel in het onderzoek een half jaar eerder als ook binnen het huidige onderzoek geen sprake van een significant verschil tussen de gemiddelden rangen van redemptie en angst- en depressieklachten is. In het onderzoek een half jaar eerder is er ook geen verschil voor contaminatie en angst- en depressieklachten gevonden (zie Tabel 6). Uit Tabel 6 blijkt dat binnen het huidige onderzoek geen sprake van contaminatie is. Het verschil tussen de

gemiddelden rangen van het wel dan niet voorkomen van redemptie is niet statistisch significant voor angst (Mann-Whitney U = 616.5; p = 0.22) en ook niet voor depressie (Mann-Whitney U = 652.5; p = 0.20).

Tabel 6. Gemiddelden van redemptie en contaminatie

	Horjus (2012)			Sicking (2014)		
	Angst		Depressie	Angst		Depressie
	N	Mean rank	Mean rank	N	Mean rank	Mean rank
Geen sprake van redemptie	152	85.15	85.52	97	55.36	57.27
Wel sprake van redemptie	15	72.33	68.63	15	63.90	51.50
Geen sprake van	154	81.26	82.88	112	/	/
Wel sprake van	12	112.25	91.42	0	/	/

*. $p < .05$. (2-tailed). **. $p < .01$. (2-tailed).

4. Discussie

In deze studie werd er onderzocht of er bij Nederlandse jongvolwassenen sprake is van een samenhang van identiteitsherinneringen met angst- en depressieklachten. Daarnaast is er gekeken naar de relatie tussen angst- en depressieklachten met contaminatie en redemptie. De resultaten uit deze studie zijn vergeleken met gegevens uit een onderzoek een van half jaar eerder (Horjus, 2012). Dit zal inzicht geven in hoeverre resultaten in de loop van een half jaar veranderen.

Uit een vergelijking van resultaten uit het huidige onderzoek met resultaten uit het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) werd niet alleen duidelijk dat de resultaten op bepaalde punten consistent zijn over een periode van een half jaar, maar ook dat er verschillen aanwezig zijn. De resultaten zijn consistent bij de verdeling van de herinneringen over de vier dimensies, de mate van angst- en depressieklachten en het relatief weinige voorkomen van redemptie. De significante correlaties kunnen tot één van de grootste verschillen worden benoemd. Afgezien van één correlatie zijn er namelijk geen andere overeenstemmende, significante correlaties gevonden. Een ander verschil betreft contaminatie. Er is in het huidige onderzoek, in tegenstelling tot in het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012), geen sprake van contaminatie.

In de volgende paragrafen zullen de gevonden resultaten worden geïnterpreteerd en verklaard op gebied van de onderzoeksvraag en hypothesen. Vervolgens worden zowel de sterke punten als de beperkingen van het onderzoek besproken. Hierop volgen aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Tot slot wordt er een conclusie getrokken over de besproken resultaten.

4.1 Verdeling van herinneringen over de vier dimensies van identiteitsherinneringen

Uit het huidige onderzoek blijkt dat de herinneringen van de jongvolwassenen gerelateerd zijn aan een aantal onderwerpen van de vier dimensies van identiteitsherinneringen van Blagov en Singer (2004). Veelvoorkomende onderwerpen binnen zowel dit onderzoek als het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) zijn sociale relaties, activiteiten in de vrije tijd en studie, werk en loopbaan. Dit resultaat komt overeen met eerder onderzoeken van onder andere Thorne, Mc Lean en Lawrence (2004) en Mc Lean en Pasupathi (2006). Zij hebben namelijk gevonden dat de onderwerpen vriendschap en loopbaan centrale onderwerpen gedurende de jongvolwassenheid zijn. Mensen bouwen tijdens deze levensfase hun eerste (intieme) relaties op en moeten na het afstuderen van school belangrijke beslissingen omtrent hun loopbaan nemen. Daarnaast blijkt uit het huidige onderzoek en het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) dat de jongvolwassenen overwegend herinneringen met een

positieve valentie beschrijven. Volgens Erikson (1968) is de bevordering van persoonlijke continuïteit en coherentie tijdens deze levensfase van belang voor jongvolwassenen. Dit komt overeen met het onderzoek van Pasupathi et al. (2007), waarin werd gevonden dat positieve identiteitsherinneringen zowel de persoonlijke continuïteit als de positieve zelfontwikkeling bevorderen. Kortom, de gevonden resultaten komen overeen met de literatuurstudie.

Uit het huidige en het onderzoek een half jaar eerder (Horjus, 2012) blijkt dat jongvolwassenen vaker generieke herinneringen dan specifieke herinneringen terughalen. Deze resultaten sluiten niet aan op eerder onderzoek op dit gebied, waaruit duidelijk werd dat jongvolwassenen vooral herinneringen ophalen die specifiek zijn (McLean & Pasupathi, 2006). Er is geen verklaring voor dit verschil gevonden in de literatuur.

Bij de resultaten van de dimensie *betekenisconstructie* is sprake van een verschil tussen het huidige onderzoek en het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012). Uit de gegevens van het huidige onderzoek blijkt dat het merendeel van de jongvolwassenen hun herinneringen hebben ‘beschreven’. Dit komt, gezien het feit dat er binnen het huidige onderzoek vooral herinneringen met een positieve valentie werden omschreven, niet overeen met de literatuur. Volgens Bower en Giligan (1979) worden herinneringen met een positieve valentie levendiger omschreven. Dit betekent dat herinneringen met gevoelens, stemmingen en waarderingen worden omschreven en niet slechts worden beschreven. De resultaten van het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) sluiten aan op eerder onderzoek, waarin werd gevonden dat identiteitsherinneringen die een positieve betekenis of evaluatie voor de eigen persoon/ het eigen leven hebben, de positieve zelfontwikkeling en continuïteit bevorderen (Bauer & Bonanno, 2001; Mc Lean & Fournier, 2007; Mc Lean & Lilgendahl, 2008). Het feit dat er binnen het huidige onderzoek veel minder herinneringen met zowel een positieve als een negatieve betekenis voor de eigen persoon/ het eigen leven werden gevonden dan binnen het onderzoek van een half jaar eerder, is niet te verklaren. Samenvattend valt er te zeggen dat uit de resultaten van beide meetmomenten blijkt dat drie (*inhoud, valentie, specificiteit*) van de vier dimensies van identiteitsherinneringen stabiel lijken te blijven gedurende een periode van een half jaar. Identiteitsherinneringen van jongvolwassenen lijken opgebouwd te zijn uit deze drie dimensies. De dimensie *betekenisconstructie* lijkt niet consistent te zijn bij beide meetmomenten. Dit vraagt om verder onderzoek.

4.2 Relatie tussen angstklachten en de dimensies van identiteitsherinneringen

Uit de resultaten van het huidige onderzoek en dat van een half jaar eerder (Horjus, 2012) blijkt dat er geen groot verschil is gevonden tussen het aantal mensen met mogelijke angstklachten. De gevonden percentages (26.8% en 22.2%) zijn kleiner dan die in een

onderzoek van Vanheusden et al. (2008), waarin er bij 37% van de Nederlandse volwassenen (19-30 jaar) sprake bleek van angst- en depressieklachten.

Er is sprake van een positieve en significante samenhang tussen generieke herinneringen en angstklachten. Deze samenhang komt overeen met een studie van Boelen et al. (2010), waarin is gevonden dat mensen met angstklachten moeite hebben met het ophalen van specifieke herinneringen. Dit resultaat komt niet overeen met het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012), waarin geen relatie tussen generieke herinneringen en angstklachten is gevonden.

In het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) werd, in tegenstelling tot in het huidige onderzoek, een positieve en significante samenhang tussen angstklachten en negatieve valentie gevonden. Dit resultaat komt overeen met eerdere onderzoeken, waarin werd gevonden dat angstklachten gerelateerd zijn aan negatieve herinneringen, omdat het geheugen bij angst meer toegankelijk is voor negatieve herinneringen (Blagov & Singer, 2004; Clark & Teasdale, 1982; Johnson & Multhaup, 1996). Daarnaast is er tijdens het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) een negatief verband gevonden tussen positieve evaluatie en angstklachten en is er een positief verband tussen negatieve evaluatie en angstklachten gevonden. Dit suggereert dat wanneer er sprake is van meer angstklachten, er minder herinneringen met een positieve evaluatie en meer herinneringen met een negatieve evaluatie worden gevonden. Dit komt overeen met onderzoek van Clark en Teasdale (1992) en Blagov en Singer (2004), waaruit bleek dat er meer negatieve herinneringen worden teruggehaald als er angst aanwezig is.

Een mogelijke verklaring voor de gevonden verschillen is de invloed van intra-individuele veranderingen (bv. een echtscheiding, het overlijden van een familielid) (Tesch-Römer, 2004). Volgens Conway (2005) en Conway en Pleydell-Pearce (2000) heeft het working-self invloed op de herinneringen die worden opgehaald, omdat het gerelateerd is aan de doelen en gebeurtenissen die een mens heeft en meemaakt (bv. echtscheiding). Dit betekent dat de herinneringen die iemand terughaald afhankelijk zijn van de (actuele) levensgebeurtenissen uit het leven van een mens. Omdat er aan de hand van de resultaten van het onderzoek niet duidelijk wordt wat de verschillen veroorzaakt, zou dit door middel van vervolgonderzoek nader moeten worden onderzocht. Op basis van de stabiele resultaten, met betrekking tot de percentages van mogelijke angstklachten, kan er vanuit worden gegaan dat angstklachten over het algemeen relatief weinig voorkomen bij Nederlandse jongvolwassenen. Er is geen sprake van consistentie van de significante correlaties uit beide onderzoeken.

4.3 Relatie tussen depressieklachten en de dimensies van identiteitsherinneringen

Er zijn weinig depressieklachten gevonden binnen het huidige onderzoek (8.9%) en het onderzoek van een half jaar eerder (9.0%) (Horjus, 2012). Deze resultaten komen niet overeen met een onderzoek van Vanheusden et al. (2008), waarin hij heeft gevonden dat 37% van de 16 t/m 30 jarigen last heeft van angst- en depressieklachten.

Zowel binnen dit onderzoek als binnen het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) is er sprake van een negatieve, significante samenhang tussen positieve valentie en depressieklachten. Dit komt overeen met een onderzoek van Williams en Scott (1988), waarin werd gevonden dat mensen met een depressie vooral herinneringen met een negatieve valentie ophalen. Volgens Williams et al. (2007) is het ophalen van herinneringen altijd afhankelijk van de stemming die een mens heeft. Depressieve mensen zullen daarom geen herinneringen met een positieve valentie ophalen (Blagov & Singer, 2004; Clark & Teasdale, 1982).

Daarnaast blijkt uit het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) dat er zowel sprake is van een negatieve en significante samenhang tussen depressieklachten en de positieve betekenis voor de eigen persoon/ het eigen leven, als van een negatieve samenhang tussen positieve valentie en depressieklachten. De resultaten sluiten aan bij eerdere studies, waarin is gevonden dat depressieklachten samenhangen met herinneringen die een negatieve valentie of betekenis vertonen (Blagov & Singer, 2004; Clark & Teasdale, 1982).

Opmerkelijk is dat er zowel in het huidige onderzoek als in het onderzoek van een half jaar eerder (2012) geen sprake is van een significante samenhang tussen de dimensie *specificiteit* en depressieklachten. Uit onderzoeken van Watson et al. (2012) en Williams en Scott (1988) is gebleken dat er een samenhang bestaat tussen depressie en generieke herinneringen. Een mogelijke verklaring kan in dit geval de steekproef zijn. Eerdere onderzoeken zijn veelal bij specifieke doelgroepen (bv. studenten) afgenomen en niet, zoals in de context van deze studie, bij een gehele populatie. Dit heeft tot gevolg dat de resultaten niet generaliseerbaar zijn naar de doelgroep van dit onderzoek, waardoor een vergelijking van de resultaten slechts beperkt mogelijk is.

Samenvattend is er te zeggen dat de resultaten slechts consistent lijken met betrekking tot de percentages van mogelijke depressieklachten. Op basis van de resultaten kan ervan worden uitgegaan dat depressieklachten relatief weinig voorkomen onder Nederlandse jongvolwassenen. Er is verder geen sprake van consistentie wat betreft de twee meetmomenten bij de gevonden correlaties. Een mogelijke verklaring voor deze inconsistenties is de invloed van intra-individuele veranderingen, zoals een echtscheiding of de dood van een familielid (Tesch- Römer, 2004). Het working-self, dat bepaald welke

herinneringen er worden opgehaald, is namelijk gerelateerd aan de gebeurtenissen die iemand meemaakt. Omdat de resultaten echter geen inzicht geven in waarom de resultaten van de twee meetmomenten van elkaar afwijken en wat daar verantwoordelijk voor is (bv. intra-individuele veranderingen), behoeft dit verder onderzoek.

4.4 Relatie tussen angst- en depressieklachten en redemptie en/ of contaminatie

Uit de resultaten van dit onderzoek en dat van een half jaar eerder (Horjus, 2012) blijkt dat redemptie relatief weinig voorkomt (zie Tabel 5). Redemptie houdt in dat een negatieve gebeurtenis een positieve betekenis heeft gekregen. Het ervaren van een positieve interpretatie van een negatief gebeurtenis draagt volgens Mc Adams et al. (2001) bij aan het bevorderen van psychisch welbevinden. Volgens Mc Adams (2009) kan door de culturele achtergrond worden verklaard waarom er weinig redemptie in het huidige en het onderzoek een half jaar eerder (Horjus, 2012) werd gevonden. Redemptie komt in de Amerikaanse cultuur vaker voor dan in de Nederlandse, omdat onderwerpen als ontwikkeling, herstel en succes daar veel meer benadrukt worden. Verder is er in beide onderzoeken geen sprake van significante verschillen tussen de gemiddelden van redemptie en angst en depressie. Binnen het huidige onderzoek is er, in tegenstelling tot in het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012), geen sprake van contaminatie. Dit is onverwacht, omdat contaminatie volgens Pasupathi et al. (2007) en Mc Adams (2001) niet alleen samenhangt met een laag psychisch welbevinden, maar ook de kans op angst- en depressieklachten verhoogt. Het feit dat er binnen beide onderzoeken in vergelijking met de literatuur relatief weinig tot geen sprake van is redemptie en contaminatie, is mogelijk te verklaren door het feit dat Mc Adams (2009) in zijn onderzoeken vooral naar de samenhang tussen welbevinden en contaminatie en redemptie heeft gekeken, niet naar de samenhang tussen geestelijke gezondheid en contaminatie en redemptie. Dit maakt een vergelijking van de resultaten van beide onderzoeken en de literatuur niet alleen beperkt mogelijk, maar het biedt eveneens een verklaring voor de verschillen.

De resultaten van beide onderzoeken zijn echter relatief consistent, omdat uit de resultaten van het huidige onderzoek en het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) blijkt dat redemptie relatief weinig voorkomt en dat er geen sprake is van significante verschillen tussen de gemiddelden. Het enige verschil betreft contaminatie. Er is geen sprake van contaminatie in het huidige onderzoek en relatief weinig in het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) (zie Tabel 5). Het verschil tussen de resultaten van beide onderzoeken is momenteel niet vanuit de literatuur te verklaren.

4.5 Sterke punten van het onderzoek

In de context van dit onderzoek is er voor een aselechte steekproef uit het Nederlandse bevolkingsregister gekozen. In tegenstelling tot andere studies, waarin vaak bepaalde doelgroepen oververtegenwoordigd zijn (bijvoorbeeld studenten), is er bij dit onderzoek gebruik gemaakt van een bredere steekproef (verschillende leeftijdsgroepen, meerdere opleidingsniveaus). De respondenten werden binnen deze studie zelf benaderd en er werden geen advertenties geplaatst, zoals vaak het geval is bij andere doelgroepen. Dit heeft tot gevolg dat er niet slechts mensen meedoen die geïnteresseerd zijn in de deelname aan onderzoeken, maar ook mensen die anders niet aan onderzoeken zouden deelnemen. Doordat de gehele steekproef alle leeftijdsgroepen (jongvolwassenen, volwassenen en 75-plussers) van de Nederlandse bevolking behalve kinderen omvat, weergeeft het een representatief beeld.

Verder is het onderzoeksdesign, wat een longitudinaal onderzoek betreft, vernieuwend. Tot nu toe werden er vaak onderzoeken gedaan die slechts op één meetmoment waren gebaseerd. Het longitudinaal onderzoek biedt niet alleen de mogelijkheid om na te gaan of de resultaten veranderen of consistent blijven gedurende een half jaar, maar maakt het tevens mogelijk om na te gaan welke factoren (bv. veranderde levensomstandigheden) verantwoordelijk zijn voor een verandering in de gegevens.

Een andere sterk punt van het gehele onderzoek is dat de resultaten van de verschillende onderzoeksgroepen (bv. jongvolwassenen, volwassenen) met elkaar kunnen worden vergeleken. Hierdoor krijgt men meer inzicht in of veranderingen van identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten leeftijdsgebonden zijn.

Het onderzoek werd online uitgevoerd. Dit maakt het onderzoek niet alleen goedkoper, maar ook aantrekkelijker voor respondenten. In een online-onderzoek kunnen respondenten zelf beslissen waar en wanneer ze het invullen en zijn ze niet tijds- en plaatsgebonden zoals bij *paper-pencil* tests.

4.6 Beperkingen van het onderzoek

Een beperking van dit onderzoek is dat er geen rekening is gehouden met de invloed van recente gebeurtenissen op het beschrijven van herinneringen. Recente gebeurtenissen kunnen eraan bijdragen dat mensen vooral herinneringen ophalen die met een bepaalde levensgebeurtenis (bv. vakantie met kinderen twee weken geleden) hebben te maken, waardoor andere herinneringen die eigenlijk belangrijker voor de persoon zijn buiten beschouwing worden gelaten (CBS, 2012). Voor vervolgonderzoek wordt er aanbevolen om naar persoonlijk belangrijke, recente gebeurtenissen te vragen. Hierdoor kan er worden gekeken of de beschreven herinneringen thematisch van elkaar afwijken of overeenstemmen

en kan men onderzoeken waardoor mensen zich bij het invullen van herinneringen laten beïnvloeden.

5. Aanbevelingen en implicaties voor vervolgonderzoek

In de context van dit deelonderzoek worden de resultaten van het eerste en het tweede meetmoment met elkaar vergeleken. Het gehele longitudinaal onderzoek betreft drie meetmomenten. Er wordt aanbevolen dat de resultaten van het derde meetmoment met de beide andere meetmomenten worden vergeleken. Dit dient niet alleen om te kijken of de resultaten zich gedurende een half jaar hebben veranderd, maar ook om eventuele aanwijzingen te vinden voor causale verbanden.

Er is tot nu toe weinig onderzoek gedaan naar de samenhang tussen identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten bij zowel jongvolwassenen als volwassenen en ouderen. Voor vervolgonderzoek wordt er aanbevolen de resultaten (van het hele onderzoek) van de drie onderzoeksgroepen met elkaar te vergelijken om bijvoorbeeld inzicht in leeftijdsgebonden veranderingen te kunnen krijgen. Naast deze vergelijking wordt er ook aanbevolen de resultaten te vergelijken met leeftijdsgroepen die mensen bevatten zonder angst- en depressieklachten. Dit vervolgonderzoek zou meer inzichten in de samenhang van identiteitsherinneringen en de (afwezigheid van) geestelijke gezondheid kunnen opleveren.

Voor een vervolgonderzoek wordt er aanbevolen om te kijken of er sprake is van een causaal verband tussen identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten. Uit de literatuur blijkt enerzijds dat piekeren over het verleden, heden en de toekomst een van de hoofdsymptomen van een depressie is en dat een depressieve stemming ervoor zorgt dat er vooral negatieve herinneringen worden opgehaald (Graubner, 2014; Williams et al., 2007). Anderzijds is het echter niet duidelijk of de herinneringen verantwoordelijk zijn voor depressie- en angstklachten of vice versa. Het wordt aanbevolen om in een vervolgonderzoek te kijken of depressieklachten afnemen als mensen minder negatieve herinneringen ophalen. Elke respondent zou dan bijvoorbeeld apart kunnen worden bekeken. Wanneer causaliteit in kaart is gebracht, zullen interventies doelgerichter ontwikkeld kunnen worden.

6. Conclusie

In de context van het huidige onderzoek zijn niet alleen de gegevens van het tweede meetmoment van het LISS panel geanalyseerd, maar was het hoofdoogmerk een sterke vergelijking van de resultaten uit dit onderzoek met die uit het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012).

Uit de resultaten blijkt dat er sprake is van zowel veranderingen als ook consistenties in de samenhang tussen identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten bij Nederlandse jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot en met 30 jaar. In het huidige onderzoek en het onderzoek van een half jaar eerder (Horjus, 2012) werd er gevonden dat jongvolwassenen vooral generieke herinneringen met een positieve valentie en die over sociale relaties gaan, hebben beschreven. Daarnaast is er in beide onderzoeken een positief verband gevonden tussen generieke herinneringen en angstklachten en een negatief verband gevonden tussen positieve valentie en depressieklachten. De resultaten die betrekking hebben op redemptie zijn consistent voor beide onderzoeken. Uit de resultaten blijkt dat redemptie relatief weinig voorkomt in beide onderzoeken en dat er geen sprake is van significante verschillen tussen de gemiddelden van redemptie, contaminatie, angst en depressie. Anders dan verwacht verschillen de resultaten van beide onderzoeken op enkele punten (bv. er worden vaak verschillende correlaties gevonden). Om hier een verklaring voor te vinden is er vervolgonderzoek nodig, waarin resultaten van het huidige onderzoek met die van bijvoorbeeld het derde meetmoment kunnen worden vergeleken, om zo meer inzicht leveren.

De onderzoeksresultaten van jongvolwassenen en van 75- plussers blijken op enkele dimensies van elkaar te verschillen. Bij zowel de jongvolwassenen als de 75-plussers lijken de verdelingen van de identiteitsherinneringen consistent te zijn voor de dimensies *inhoud*, *valentie* en *specificiteit*. Ze lijken inconsistent voor de dimensie *betekenisconstructie* (Wibberich, 2014). Het lijkt erop dat jongvolwassenen minder last hebben van depressieklachten en meer last hebben van angstklachten dan 75- plussers (Wibberich, 2014). Ook blijken contaminatie en redemptie minder kenmerkend te zijn voor de jongvolwassenen (Wibberich, 2014).

Er is meer onderzoek nodig naar de samenhang en verschillen wat betreft identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten, om uitspraken te kunnen doen over de stabiliteit van de gegevens. Er is ook meer onderzoek nodig naar de causaliteit van identiteitsherinneringen en angst- en depressieklachten, omdat dit een verdere bijdrage aan de gezondheidszorg kan leveren. Interventies zullen dan doelgerichter kunnen worden ontwikkeld.

7. Literatuurlijst

- Addis, D.R. (2001). *Autobiographical Memory and Identity in Alzheimer's Disease*. University of Auckland, Auckland.
- Baltes, P.B., Lindenberger, U. & Staudinger, U.M. (1998). Life span theory in developmental psychology. Wiley online library.
- Bauer, J.J. & Bonanno, G.A. (2001). I can do, I do, I am: The narrative differentiation of self-efficacy and other self-evaluations while adapting to bereavement. *Journal of research in Psychology*, 42, 424-448.
- Beike, D.R., Lampinen, J.M. & Behrend, D.A. (2004). *The Emergence of the Self and Memory*. The Self and Memory (pp.3-10). Hove, East Sussex: Psychology Press.
- Blagov, P.S., & Singer, J.A. (2004). Four dimensions of Self-defining memories (specificity, meaning, content, and affect) and their relationships to self-restraint, distress, and repressive defensiveness. *Journal of Personality*, 72, 481-512.
- Bluck, S., Alea, N., Habermas, T., & Rubin, D.C. (2005). A tale of three functions. The self-reported use of autobiographical memory. *Social Cognition*, 23, 91-117.
- Boelen, P.A., Huntjens, R. J.C., van Deursen, D.S. & van den Hout, M. A. (2010). Autobiographical memory specificity and symptoms of complicated grief, depression, and posttraumatic stress disorder following loss. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 41, 331-337.
- Bower, G.H. & Giligan, S.G. (1979). Remembering information related to one's self. *Journal of Research in Personality*, 13(4), 420-432.
- Bögels, S.M. & van Oppen, P. (2011). *Cognitieve Therapie: Theorie en Praktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum, 15-17, 231-234.
- Centraal Bureau voor de Statistiek[CBS]. (2012). De invloed van emotionele gebeurtenissen op geluk en tevredenheid.
- Centraal Bureau voor de Statistiek[CBS]. (2003). Jeugd 2003, cijfers en feiten.

- Clark, D.M. & Teasdale, J.D. (1982). Diurnal Variations in clinical depression and accessibility of memories of positive and negative experiences. *Journal of Abnormal Psychology*, 91(2), 87-95.
- Conway, M.A. (2005). Memory and the self. *Journal of Memory and Language*, 53(4), 594-628.
- Conway, M.A., & Pleydell-Pearce, C.W. (2000). The construction of autobiographical memories in the self-memory system. *Psychological Review*, 107, 261-288.
- Conway, M.A., Singer, J.A. & Tangini, A. (2004). The self and autobiographical memory: correspondence and coherence. *Social cognition*, 22, 491-529.
- Engbers, E. (2013). *Identiteitsherinneringen van ouderen en hun geestelijke gezondheid: Een onderzoek naar de relaties tussen identiteitsherinneringen van Nederlandse ouderen in de leeftijd van 75 jaar en ouder en de mate van angst en/of depressieve klachten die zij ervaren* (Niet gepubliceerde masterthesis). Universiteit Twente, Enschede.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton.
- Graubner, B.G. (2014). *ICD-10-GM 2014 systematisches Verzeichnis: Internationale statistische Klassifikation der Krankheiten und verwandter Gesundheitsprobleme*. Göttingen: Deutscher Ärzte-Verlag.
- Horjus, N. (2013). *Identiteitsherinneringen van jongvolwassenen en hun geestelijke gezondheid: Onderzoek naar de samenhang tussen identiteitsherinneringen van Nederlandse jongvolwassenen in de leeftijd van 16 tot en met 30 jaar met angst- en depressieklachten*. Universiteit Twente, Enschede.
- Fivush, R. & Haden, C.A. (2008). *Autobiographical Memory and the Construction of a Narrative Self: Developmental and Cultural Perspectives*. Mahawah: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Johnson, M.K. & Multhaup, K.S. (1992). Emotion and MEM. In S-A. Christanson (Eds.). *The handbook of emotion and memory* (pp.33-66). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Assoociatates, Inc.
- King, N. (2000). *Memory, Narrative, Identity: Remembering the Self*. Edinburgh: University Press.

- Kuyken, W. & Dalgleish, T. (1995). Autobiographical memory and depression. *British Journal of Clinical Psychology*, 4, 89-92.
- Lam, R. W. (2012). Special populations. *Depression* (pp.85-101). Oxford: University press.
- Levine, B. Svoboda, E., Hay, J.F., Winocur, G. & Moscovitch, M. (2002). Aging and Autobiographical Memory: Dissociating Episodic From Semantic Retrieval. *Psychology and Aging*, 17(4), 677-689.
- Martinelli, P., Anssins, A., Sperduti, M. & Piolini, P. (2012). The Influence of Normal Aging and Alzheimer's Disease in Autobiographical Memory Highly related to the Self. *Neuropsychology*. Advance online publication. doi: 10.1037/a0030453
- McAdams, D.P. (2009). *The person: An introduction to the science of personality psychology*. Hoboken: John Wiley & Sons.
- McAdams, D.P., Reynolds, J., Lewis, M., Patten, A.H. & Bowman, P.J. (2001). When Bad Things Turn Good and Good Things Turn Bad: Sequences of Redemption and contamination in Life Narrative and Their Relation to Psychosocial Adaptation in Midlife Adults and in Students. *Personality and Social Psychology Bulletin* 27: 474.
- McLean, K.C. & Fournier, M.A. (2007). The content and processes of autobiographical reasoning in narrative identity. *Journal of research in personality*, 42, 527-545.
- McLean, K.C. & Lilgendahl, J.P. (2008). Why recall our highs and lows: relations between memory functions, age and well being. *Memory*, 16, 751-762.
- McLean, K.C. & Pasapuathi, M. (2006). Collaborative narration of the past and extraversion. *Journal of Research in personality*, 40, 1219-1231.
- Pasupathi, M., Mansour, E. & Brubaker, J.R. (2007). Developing a Life story: Constructing relations between Self and experience in autobiographical narratives. *Human Development*, 50, 85-110.
- Rubin, C. (1995). *Remembering Our Past: Studies in Autobiographical Memory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Scherpenzeel, A. (2009). Start of the Liss panel: Sample and recruitment of a probability-based internet panel. *CentERdata*. Verkregen via http://www.lissdata.nl/assets/uploaded/Sample%20and%20Recruitment_1.pdf

- Schiff, B. (2013). Fractured narratives: *Psychology's fragmented narrative psychology*. In M. Hyvärinen, M. Hatavara & L-C Hydén. *The Travelling Concepts of Narrative* (pp. 245-264). Amsterdam: John Benjamins Publishing.
- Seidel, C.E. (2006). Persoonlijke identiteits en fundamenteel zelfbegrip. *Algemeen Tijdschrift voor Wijsbegeerte*, 98(2), 76-93.
- Sekikdes, C., Wildschut, T. & Baden, D. (2004). *Nostalgica: Conceptual Issues and Existential Functions*. In J. Greenberg, S.L. Koole, J. Pyszczynski (Eds.). *Handbook of Experimental Existential Psychology* (pp.200-214). New York: Guilford Press.
- Singer, J.A. (2005). *Memories that Matter: How to use self-defining memories to understand & change your life*. Oakland: New Harbinger Publications, Inc.
- Singer, J., Rexhaj, B. & Baddeley, J. (2007). Older, wiser and happier? Comparing older adult's and college students' self-defining memories. *Memory*, 15, 886-898. Psychology Press.
- Singer, J.A. & Salovey, P. (2010). *Self-Defining memories. The Remembered Self: Emotion and Memory in personality* (pp. 9-46) New York: The Free Press.
- Spinhoven, P., Ormel, P., Sloekers, P.P.A., Kempen, G.I.J.M., Speckens, A. E. M. & van Hemert, A. M. (1997). A validation study of the Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS) in different groups of Dutch subjects. *Psychological Medicine*, 2, 363-370.
- Tesch-Römer, C. (2004). Sozialer Wandel und individuelle Entwicklung in der zweiten Lebenshälfte: Ergebnisse der zweiten Welle des Alterssurveys. Berlin: Deutsches Zentrum für Altersfragen.
- Thompson, C.P., Skowronski, J.J., Larsen, S.F. & Betz, A.L. (1996). *Theory and Overview. Autobiographical Memory: Remembering What and Remembering When* (pp. 1-20). Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Thorne, A., McLean, K.C. & Lawrence, A. M. (2004). When Remembering Is Not Enough: Reflecting on Self-Defining Memories in Late Adolescence. *Journal of Personality*, 72, 513-545.

- Van Beek, F. & Schuurman, M. (2007). *Betekenis van Levensverhalen en Levensboeken*. Werken met Levensverhalen en Levensboeken (pp. 19-44). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Vanheusden, K., van der Ende, J., Mulder, C.V., van Lenthe, F.J., Verhulst, F.J. & Mackenbach P. (2008). The use of mental services among young adults with emotional and behavioural problems: equal use for equal needs? *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 43(10), 808-815.
- Vanheusden, K., Mulder, C.V., van der Ende, J., van Lenthe, F.J., Mackenbach, P. & Verhulst, F.L. (2008). Young adults face major barriers to seeking help from health services. *Patient Education and Counseling*, 73(1), 97-104.
- Watson, L.A., Berntsen, D., Kuyken, W. & Watkins, E.R. (2012). The characteristics of involuntary and voluntary autobiographical memories in depressed and never depressed individuals. *Consciousness and cognition*, 21, 1382-1392.
- Westerhof, G. & Bohlmeijer, E. (2010). *Psychologie van de Levenskunst*. Amsterdam: Boom.
- Wibberich, S. (2014). *Verandert de samenhang tussen identiteitsherinneringen en geestelijke gezondheid van Nederlandse ouderen met een leeftijd van 75 jaar en ouder in de loop van een half jaar?* (Niet gepubliceerde masterthesis). Universiteit Twente, Enschede.
- Williams, J.M.G. & Scott, J. (1988). Autobiographical memory in depression. *Psychological Medicine*, 18(3), 689-695.
- Williams J.M.G., Barnhofer, T., Crane, C., Hermans, D., Raes, F., Watkins, E., & Dalgleish, T. (2007). Autobiographical Memory Specificity and Emotional Disorder. *Psychological bulletin*, 133(1) 122–148.

8. Bijlagen

Bijlage 1. Vragenlijst SDMT

Persoonlijke Herinneringen

Bij de volgende vragen gaat het om persoonlijke herinneringen. Het gaat om herinneringen aan gebeurtenissen die voor je eigen persoon het meest belangrijk zijn. We vragen je straks drie herinneringen uit je eigen leven te beschrijven.

Vooraf hebben we een paar belangrijke opmerkingen.

1. Het is belangrijk dat zoveel mogelijk mensen van alle leeftijden en uit alle lagen van de bevolking meedoen. We willen namelijk een zo goed mogelijk beeld krijgen van de herinneringen die in het leven van Nederlanders een rol spelen.
2. Er zijn geen speciale schrijftalenten nodig: het gaat er niet om een “mooi” verhaal te schrijven.
3. Herinneringen ophalen kan heel persoonlijk zijn. Je persoonlijke herinneringen worden **daarom anoniem** en **vertrouwelijk** verwerkt. Verwijzingen naar personen en plaatsen worden eruit gehaald, zodat de herinneringen nooit naar jou persoonlijk herleid kunnen worden.

Om je privacy nog beter te waarborgen kun je hier aangeven hoe we je herinneringen mogen gebruiken:

☐ Mijn herinneringen mogen alleen door onderzoekers gelezen en gebruikt worden in het kader van het onderzoeksproject.

☐ Nadat mijn herinneringen anoniem gemaakt zijn, mogen ze gebruikt worden als voorbeelden in wetenschappelijke publicaties en voordrachten en in onderwijs voor studenten.

In de volgende vragen gaat het om je persoonlijke herinneringen. Wil je de volgende uitleg goed doorlezen voordat je de vragen beantwoordt?

Als we aan andere mensen moeten uitleggen wie we zijn, vertellen we vaak iets uit ons verleden. We willen je vragen om enkele persoonlijke herinneringen te beschrijven die laten zien wie je bent. Het gaat dus om herinneringen die heel *kenmerkend* zijn voor jouw persoon.

Hoe kun je deze herinneringen herkennen? Het zijn persoonlijke herinneringen die belangrijk voor je zijn. Ze staan je helder voor de geest. Ook roepen ze sterke positieve en/of negatieve gevoelens op. Je zult er ook al vaak over nagedacht hebben.

We willen je vragen drie herinneringen te beschrijven die ten minste één jaar oud zijn.

Herinnering 1 (idem voor herinnering 2 en 3):

1. Wil je kort benoemen waar de eerste herinnering over gaat?

.....

2. Wil je deze herinnering zo gedetailleerd mogelijk beschrijven? Wil je daarbij ook uitleggen waarom deze kenmerkend is voor jouw persoon?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3a. Hoe lang geleden vond deze herinnering plaats?

... jaar geleden

3b. Hoe levendig is deze herinnering *tegenwoordig* voor je?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

3c. Hoe positief voel je je *tegenwoordig* over deze herinnering?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

3d. Hoe negatief voel je je *tegenwoordig* over deze herinnering?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

3e. In hoeverre denkt je aan deze herinnering als je je afvraagt wie je bent?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

3f. In hoeverre denk je aan deze herinnering als je een probleem hebt en daarvoor een oplossing zoekt?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

3g. In hoeverre deel je deze herinnering met andere mensen?

1=helemaal niet t/m 6=helemaal wel

Bijlage 2. Vragenlijst HADS

Stemming

Deze vragenlijst dient als hulpmiddel om te weten te komen hoe u zich voelt. Lees iedere vraag en kruis het antwoord aan dat het beste weergeeft hoe u zich gedurende de laatste week gevoeld heeft. Denk niet te lang na over uw antwoord.

Uw eerste reactie op elke vraag is waarschijnlijk betrouwbaarder dan een lang doordacht antwoord.

1. Ik voel me gespannen:	☐ Meestal
	☐ Vaak
	☐ Af en toe, soms
	☐ Helemaal niet

2. Ik geniet nog steeds van de dingen waar ik vroeger van genoot:	☐ Zeker zo veel
	☐ Niet zo veel als vroeger
	☐ Weinig
	☐ Haast helemaal niet

3. Ik krijg een soort angstgevoel alsof er elk moment iets vreselijks zal gebeuren:	☐ Heel zeker en vrij erg
	☐ Ja, maar niet zo erg
	☐ Een beetje, maar ik maak me er geen zorgen over
	☐ Helemaal niet

4. Ik kan lachen en de dingen van de vrolijke kant zien:	☐ Net zoveel als vroeger
--	--

	☐ Niet zo goed als vroeger ☐ Beslist niet zoveel als vroeger ☐ Helemaal niet
5. Ik maak me vaak ongerust:	☐ Heel erg vaak ☐ Vaak ☐ Af en toe maar niet te vaak ☐ Alleen soms
6. Ik voel me opgewekt:	☐ Helemaal niet ☐ Niet vaak ☐ Soms ☐ Meestal
7. Ik kan rustig zitten en me ontspannen:	☐ Zeker ☐ Meestal ☐ Niet vaak ☐ Helemaal niet
8. Ik voel me alsof alles moeizamer gaat:	☐ Bijna altijd ☐ Heel vaak ☐ Soms ☐ Helemaal niet
9. Ik krijg een soort benauwd, gespannen gevoel in mijn maag:	☐ Helemaal niet

	☐ Soms ☐ Vrij vaak ☐ Heel vaak
10. Ik heb geen interesse meer in mijn uiterlijk:	☐ Zeker ☐ Niet meer zoveel als ik zou moeten ☐ Waarschijnlijk niet zoveel ☐ Evenveel interesse als vroeger
11. Ik voel me rusteloos en voel dat ik iets te doen moet hebben:	☐ Heel erg ☐ Tamelijk veel ☐ Niet erg veel ☐ Helemaal niet
12. Ik verheug me van tevoren al op dingen:	☐ Net zoveel als vroeger ☐ Een beetje minder dan vroeger ☐ Zeker minder dan vroeger ☐ Bijna nooit
13. Ik krijg plotseling gevoelens van panische angst:	☐ Zeer vaak ☐ Tamelijk vaak ☐ Niet erg vaak ☐ Helemaal niet
14. Ik kan van een goed boek genieten, of van een radio- of televisieprogramma:	☐ Vaak

0 Soms

0 Niet vaak

0 Heel zelden

Bijlage 3. Codeerschema

Gerben Westerhof, Universiteit Twente, oktober 2012

I. Inhoud van de herinnering

NB. Hier wordt de inhoud van de gebeurtenis of de herinnering gecodeerd, dus niet de evaluatie of les die eruit getrokken wordt, bijvoorbeeld: De dood van mijn broer, daardoor ben ik beter keuzes gaan maken wat ik echt belangrijk vind in mijn werk dan wordt dood van de broer gecodeerd en niet werk.

NB. Als er sprake is van een middel en een doel dan wordt het doel gecodeerd, bijvoorbeeld: Ik ben voor mijn werk verhuisd dan wordt werk gecodeerd en niet verhuizing.

1. Sociale relaties

BV. ontmoeten partner, huwelijk of bruiloft, geboorte kinderen, scheiding, afscheid nemen, activiteiten samen met anderen, leven van kinderen en kleinkinderen, ziekte dierbaren, overlijden dierbaren

NB. Het gaat hier meer om de belangrijke levensgebeurtenissen. Als het gaat om activiteiten met anderen, zoals samen met anderen op vakantie gaan of kerst vieren dan activiteiten in de vrije tijd coderen.

2. School, opleiding, studie, werk en loopbaan

BV. schoolervaringen, studie, examen, eerste baan, werkervaringen, ontslag, pensioen

3. Activiteiten in de vrije tijd

BV. hobby's, sport, vrije tijd, verjaardag, feestje, kerstmis

4. Gezondheid

BV. eigen ziekte, ongeval

NB. als het gaat om ziekte of ongeval van iemand anders, zoals de partner dan sociale relaties coderen

5. Materiele en historische omstandigheden

BV. geld verdienen, iets kopen of krijgen, huis kopen, verhuizing, armoede, oorlog, Pim Fortuyn

6. Bepaalde periode uit het eigen leven

BV. kindertijd, jeugd, volwassenwording

NB. deze code alleen geven als het niet duidelijk is wat de inhoud is. Dus mijn middelbare schooltijd wordt als school gecodeerd.

7. Overig

9. Niet van toepassing

Deze code wordt gebruikt indien er niets is ingevuld of als het niet om een herinnering gaat.

II. Valentie van de herinnering

NB. Het gaat hier om de gebeurtenis die beschreven wordt, niet om de evaluatie die de deelnemer er achteraf aan geeft. Volg hierin het algemene spraakgebruik. Als het duidelijk is wat de deelnemer ervan vindt dan kan de mening van de deelnemer gevolgd worden. Maar let wel op: als het gaat om een expliciete evaluatie of betekenis dan wordt die gecodeerd bij dimensie IV.

1. Positieve gebeurtenis of periode

Bv. huwelijk, bruiloft, examen, kinderen krijgen, opa of oma worden, activiteiten als vakantie

2. Neutrale gebeurtenis of periode

Bv. pensioen, verhuizing

3. Negatieve gebeurtenis of periode

Bv. ziekte, ongeluk, overlijden, scheiding, afscheid

9. Niet van toepassing

III. Specificiteit

1. Specifieke herinnering

Het gaat hier om een herinnering aan een gebeurtenis die op één dag heeft plaatsgevonden. Ook als er meer omheen verteld wordt, maar er duidelijk een herinnering aan een gebeurtenis op één dag onderdeel van is, dan wordt de herinnering als een specifieke herinnering gecodeerd.

Bv. bruiloft wordt als specifiek gecodeerd, maar huwelijk niet, omdat de bruiloft op één dag plaatsvond en het huwelijk als een langere periode wordt gezien. Als bruiloft wordt genoemd, maar daarna beschreven wordt dat men ook een goed huwelijk had, dan wordt toch de code voor specifieke herinnering gegeven.

2. Generieke herinnering

Bij generieke herinneringen gaat het om herinneringen aan langere periodes, zoals mijn studietijd, mijn huwelijk, mijn jeugd. Het kan ook gaan om zich herhalende activiteiten, zoals onze vakanties in Frankrijk. Ook als het niet helemaal duidelijk is wat bedoeld wordt, zoals bij mijn rijbewijs halen, dit als een generieke herinnering coderen.

9. Niet van toepassing

IV. Betekenisconstructie

NB. Hier wordt vastgehouden hoe een bepaalde herinnering beschreven wordt. Vooral is van belang of er een evaluatie gegeven wordt of dat er een bredere betekenis wordt toegekend. Als er sprake is van een evaluatie van de beschreven gebeurtenis of periode dan wordt dit als evaluatie gecodeerd (code 2 of 3). Als er sprake is van een betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven dan wordt dit als betekenis gecodeerd (code 4 of 5).

1. Beschrijving

Deze code wordt gegeven als er alleen een feitelijke beschrijving van een herinnering gegeven wordt

2. Positieve evaluatie van de gebeurtenis of periode

Deze code wordt gegeven als er naast een beschrijving ook een positieve evaluatie aan de herinnering gegeven wordt. Mensen geven dan bijvoorbeeld aan dat ze iets leuk vonden of dat het de beste tijd van hun leven was.

3. Negatieve evaluatie van de gebeurtenis of periode

Deze code wordt gegeven als er naast een beschrijving ook een negatieve evaluatie aan de herinnering gegeven wordt. Mensen geven dan bijvoorbeeld aan dat ze iets niet leuk vonden of dat het een van de slechtste tijden van hun leven was.

4. Positieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven

Deze code wordt gegeven als mensen aangeven dat de herinnering iets over hun eigen persoon zegt en wel op een positieve manier. Het kan daarbij zowel gaan om een positieve of negatieve gebeurtenis, als mensen maar aangeven dat ze nu een positief beeld van zichzelf hebben. Het kan dus zijn dat mensen een negatieve gebeurtenis beschrijven, maar daar een positieve les uit trekken: bv. in de tijd dat ik ziek was heb ik geleerd wat echt belangrijk voor me was of door de scheiding heb ik pas geleerd om voor mezelf op te komen.

5. Negatieve betekenis voor de eigen persoon of het eigen leven

Deze code wordt gegeven als mensen aangeven dat de herinnering iets over hun eigen persoon zegt en wel op een negatieve manier. Mensen geven dus aan dat ze nu een negatief beeld van zichzelf hebben. Het zal niet vaak voorkomen, maar ook als het gaat om een positieve gebeurtenis dan kan het zijn dat mensen er een negatieve les uit trekken: bv. door mijn eerste huwelijk ben ik erachter gekomen dat ik veel te goed gelovig ben. Ook als mensen beschrijven dat een gebeurtenis een flinke impact op hun leven gehad heeft zonder dat dit verder gespecificeerd wordt, dan wordt het bij deze code ingedeeld.

9. Niet van toepassing